

with the transfer of an exclusive license to distribute programs using DVB-C / MITPIC / MMDS / TELESELO / analog network, IPTV, OTT and DTH and a non-exclusive license to distribute programs using DVB-C / MITPIC / MMDS / TELESELO / analog network, IPTV, OTT and DTH. In the case of the transfer of exclusive property rights to calculate the amount of material damage, the author considers it expedient to obtain information from the investigation (by sending a corresponding petition) under similar sub-licensing agreements with other providers, which are 'similar' to the so-called company-violator. Consequently, the amount of material damage caused to the owner of related property rights, as a result of an illegal broadcast, is calculated as an arithmetic average of the amounts of similar sublicensing contracts, that is, using the procedure of income accumulation. If a legal entity applies to law enforcement agencies that own non-exclusive proprietary rights to distribute programs using DVB-C / MITPIC / MMDS / TELESELO / analog network, IPTV, OTT and DTH, then Art. 1108 of the Civil Code of Ukraine 'A nonexclusive license does not exclude the possibility for the licensor to use an object of intellectual property rights in an area that is limited by this license and to issue licenses to others to use this object in this area'. So, according to the author, a legal entity that owns non-exclusive property rights does not bear material damage.

Key words: exclusive license, nonexclusive license, material damage.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2019.64.74>
УДК 34.037:347.78

Н. В. Кісіль
кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник,
судовий експерт

Основатель проекта Expert&Technology

ХОРЕОГРАФІЧНІ ТВОРИ ЯК ОБ'ЄКТИ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ: ОСНОВНІ ОЗНАКИ ТА ПІДХОДИ ДО ВИРІШЕННЯ ЕКСПЕРНИХ ЗАВДАНЬ

На основі аналізу літературних джерел та наявної експертної практики розглядаються ознаки, що притаманні хореографічним творам, як об'єктам авторського права. Досліджується, які елементи хореографічних творів відносяться до змісту, а які до внутрішньої та зовнішньої форми твору. Запропоновано ряд підходів до вирішення експертних завдань.

Ключові слова: хореографічні твори, форми твору, експертна практика, об'єкти авторського права.

У практиці судово-експертної діяльності України з дослідження об'єктів авторського права, за майже п'ятнадцятирічний період існування напряму судової експертизи «Дослідження, пов'язані з літературними,

художніми творами, та інші», накопичено значний практичний досвід щодо досліджень певних об'єктів, а також сформульовано методологічні підходи вирішення ряду експертних завдань [1-3]. До найбільш поширених у цей період об'єктів експертизи можна віднести: літературні твори наукового, технічного або іншого характеру, аудіовізуальні твори, твори образотворчого мистецтва, назви творів та персонажі тощо.

Відносно ж драматичних, хореографічних та інших творів, створених для сценічного показу, судова практика не мала значних напрацювань.

Проте певна судова практика мала місце. Так, доволі цікавою була цивільна справа № 2-1762/12, що розглядалася у 2012-2013 роках у Жовтневому районному суді міста Луганська [4]. Одним із поставлених на вирішення судової експертизи завдань було: встановити факт використання об'єкту авторського права «Естрадно-Циркового номеру – Скручування Єніватова» під час виступів Чебан Тетяни Олександрівни у телевізійних програмах «Минута славы» на Першому каналі та «Україна має талант!» на каналі СТБ.

В Оболонському районному суді м. Києва нині розглядається цивільна справа № 2/756/329/17 про захист авторського права за позовною заявою Дімітріоса Папаіоанноу до ДП «Авто інтернешнл». Свої вимоги позивач мотивує тим, що він у 2009 році створив хореографічний твір «Nowhere», а відповідачем було розміщено у мережі Інтернет аудіовізуальний твір рекламного характеру під назвою «2015 Mazda 6», у якому неправомірно перероблено та використано частини оригінального хореографічного твору «Nowhere».

Наявна потреба у встановленні певних обставин, що підлягають доказуванню, потребує розробки теоретичних та методичних підходів щодо вирішення експертних завдань. Оскільки цілком імовірно, що в подальшому з накопиченням судової та експертної практики, питання щодо хореографічних та драматичних творів будуть підніматися все частіше.

У цій роботі ми зупинимось виключно на питаннях, пов'язаних із підходами до дослідження хореографічних творів, а в наступній публікації зробимо більше узагальнення та розкриємо певні обставини розгляду таких справ.

На нашу думку, особлива складність при проведенні експертизи об'єктів, щодо яких відсутня накопичена практика та розроблені методологічні основи, виникає у експерта на стадії роздільного (аналітичного) дослідження під час дослідження ознак об'єктів експертизи, а також виявлення елементів форми та змісту творів, які можуть свідчити про творчий характер. При цьому, особливих інтелектуальних зусиль потребує здійснення оцінки виявлених під час порівняльного дослідження збігів та відмінностей.

У зв'язку з цим виявлення основних ознак хореографічних творів та шляхів вирішення експертних завдань має особливу актуальність для методичного забезпечення судово-експертної діяльності.

Метою нашого дослідження було дослідити на основі аналізу експертної практики та праць авторів, що зробили свій внесок у розвиток цього напрямку, ознаки, що притаманні хореографічним творам, як

об'єктам авторського права; розглянути, які елементи хореографічних творів можемо віднести до змісту, а які до внутрішньої та зовнішньої форми; запропонувати підходи до вирішення певних експертних завдань.

Проведене дослідження показало, що до основних завдань судової експертизи, пов'язаної з хореографічними творами, можемо віднести: визначення в об'єкті дослідження ознак об'єкта авторського права; визначення в об'єкті дослідження або його частині ознак оригінальності й творчого характеру; установлення факту відтворення хореографічного твору або його частини, що має самостійне значення; установлення способу його використання чи наявності переробки.

Як відомо, твір визнається об'єктом авторського права, якщо він відповідає умовам, визначеним законодавством, а саме: виражений в об'єктивній формі, є результатом творчої праці та відповідає умові оригінальності.

У пункті 6 частини 1 статті 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [5] серед об'єктів авторського права прямо визначені хореографічні твори, що створені для сценічного показу, та їх постановки.

Статтю 2 Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів [6], до якої Україна приєдналася у 1995 році, встановлено, що термін «літературні і художні твори» охоплює всі твори в галузі літератури, науки і мистецтва, яким би способом і в якій би формі вони не були виражені, як-то: книги, брошури та інші письмові твори, лекції, звертання, проповіді та інші твори подібного роду; драматичні і музично-драматичні твори; хореографічні твори і пантоміми, музичні твори з текстом або без тексту тощо.

У роботах [7, с. 130; 8, с. 90] також зазначається, що хореографічні та пантомімічні твори визнаються творами, що підлягають правовій охороні як об'єкти авторського права, але правова охорона творів хореографії і пантоміми забезпечується тоді, коли вони виражені в об'єктивній формі, тобто твори зафіксовані за допомогою відповідних позначень чи опису або здійснений запис виконання на матеріальному носії у формі, придатній для сприйняття.

Слід відмітити, що наявність об'єктивної форми вираження є однією з умов надання правової охорони будь-якому об'єкту авторського права, хоча законодавство про авторське право передбачає, що охороні підлягають навіть усні твори. При цьому якщо розглядати хореографічний твір як об'єкт судової експертизи, то наявність фіксації цього твору на певному матеріальному носії стає обов'язковою умовою для його дослідження в рамках судової експертизи. Відсутність фіксації хореографічного твору у певній матеріальній формі, унеможливорює здійснення експертного дослідження та є підставою відмови в наданні висновку з питань, що стосуються цього об'єкту.

Розглянемо шляхи вирішення певних експертних завдань, в яких об'єктом дослідження є хореографічні твори.

Визначення, чи містить хореографічний твір ознаки об'єкта авторського права. Такі завдання доволі часто вирішуються під час проведення судової експертизи переважно перед тим, як встановлювати

факт використання цього твору: його відтворення при створенні іншого твору, переробки чи іншої зміни тощо.

У літературних джерелах висловлюються позиції, що в авторському праві на хореографічні твори діє презумпція творчого характеру об'єкта. Зокрема, Смирнова В.М. [9] зазначає, що творчий характер таких творів, що створено особисто автором, презюмується, доки не доказано інше.

Схожа позиція викладена у пункті 18 Постанови Пленуму Верховного суду України №5 від 04.06.2010 «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» [10], зокрема, зазначено: *«Авторське право виникає в силу факту створення інтелектуальною творчою працею автора або співавторів твору науки, літератури і мистецтва. Твір вважається створеним з моменту первинного надання йому будь-якої об'єктивної форми з урахуванням суті твору (зокрема, письмової форми, електронної форми, речової форми). Якщо не доведено інше, результат інтелектуальної діяльності вважається створеним творчою працею»*.

Вирішення питання про віднесення твору до об'єктів авторського права знаходиться, в першу чергу, залежно від наявності в ньому ознак творчості [11].

Під час проведення експертного дослідження щодо наявності творчого характеру у хореографічному творі (або його частині, що має самостійне значення), необхідно виділити ознаки, які можуть свідчити про наявність творчої праці при створенні певного твору.

Необхідність наявності творчої складової в творі законодавець розкриває через визначення у статті 1 Закону [5] поняття «автор»: «...фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір». Отже, саме ознака творчості відрізняє твори, які є об'єктами авторського права, від тих, що є результатом виключно технічної роботи. При цьому, цей результат творчості має бути оригінальним та створеним інтелектуальними (творчими) зусиллями самого автора.

Глумачення змісту поняття «оригінальність» або визначення формальних критеріїв, за якими певний твір може бути визнаний оригінальним, національне законодавство не містить.

При підготовці висновку експерти переважно спираються на визначення цього поняття, що наведені у словниках.

Так, відповідно до словнику української мови [12, с. 744] поняття «оригінальний» має наступні значення: «1. Який не є копією або підробкою чого-небудь; справжній, автентичний. 2. Який привертає до себе увагу своєю незвичайністю, своєрідністю».

У Великому глумачному словнику [13, с. 854] міститься дещо інше визначення терміну оригінальний: «який не є копією або підробкою чого-небудь; справжній, автентичний. // Створений самостійно, без наслідування відомих зразків. // Який не є перекладом з іншої мови ...».

Мельников В. [14, с. 46] зазначає, що відповідно до судової практики більшості країн твір визнається оригінальним, якщо він задовольняє двом критеріям: відсутності копіювання твору та наявності творчих зусиль, що проявлені автором при його створенні.

Згідно судово-експертної практики, результат висновку щодо наявності у певному хореографічному творі ознак об'єкта авторського права, в першу чергу буде залежати від тих доказів, що долучені до матеріалів справи. Наприклад, які можуть свідчити про створення твору із використанням повністю або частково іншого твору та відсутності оригінальності.

При відповіді на питання, чи містить певний хореографічний твір ознаки об'єкта авторського права, або при встановленні факту відтворення цього твору, експерту необхідно виявити та проаналізувати ознаки, що притаманні досліджуваному об'єкту.

З метою виявлення цих ознак необхідно розглянути поняття хореографічного твору, танцю та хореографії.

У Енциклопедії інтелектуальної власності [14, с. 601] міститься наступна словникова стаття: «хореографічний твір – композиція рухів для танців на сцені або будь-яка інша об'єднана єдиною думкою система жестів, створена під виконання під музику».

У Науково-практичному коментарі [8, с. 88–90] вказано, що хореографія (від грец. choreia – танок) спочатку розумілася як запис танцю, потім – як мистецтво твору танцю, балету, а нині – як танцювальне мистецтво в цілому. Танцювальне мистецтво є одним з найдавніших проявів народної творчості, якому властиві елементи синкретизму (від грец. synkretismos – об'єднання), коли танок, музика, спів і поезія не були відділені один від одного. Танець (від польс. – taniec, нім. – Tanz) – це вид мистецтва, в якому основним засобом створення художнього образу є рухи і постанова тіла танцівника, як правило у музичному супроводі.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови [13, с. 1430] визначено: «танець – вид мистецтва, у якому художній образ створюється пластичними та ритмічними рухами людського тіла».

У танці значне місце займають гармонічність рухів та поз, пластична виразність і міміка, темп і ритм руху, просторовий малюнок, композиція [7, с. 131].

Санченко О. І. [16] зазначає, що драматичні та музично-драматичні твори, твори хореографії і пантоміми є сценічними (театральними) творами, тому авторським правом охороняється не лише літературний текст і музика, композиція рухів, жестів, поз, міміки, а також сценічна постановка як окремий об'єкт авторського права, що визначає оригінальність сценічного показу твору.

На погляд К. Кондратьєвої [17, с. 22], хореографічним твором визнається об'єднана загальним задумом композиція рухів і поз для танцю на сцені, створена для виконання під музику або без неї.

Характерними ознаками хореографічного твору, крім призначення для виконання на сцені, є композиція рухів і поз для танцю і наявність загального задуму композиції. При цьому музичний супровід танцю признається факультативною ознакою.

При аналізі співвідношення категорій «танець» та «хореографічний твір» К. Кірсанова [18, с. 61], звертає увагу, що танець – це хореографічний твір, що створений з деякої сукупності елементів,

розташованих у певній послідовності з накладенням музичного супроводу чи без нього. При цьому, наявність елементів, яким властива динаміка, обумовлено природою хореографічного твору як такого. Також можливі елементи статичності, але вони не є характерними та обов'язковими.

Брумштейн Ю., Аксенова Ю. [19, с. 6] вважають, що при характеристиці танцювальних номерів як об'єктів охорони, слід включати до їх складу: хореографічні рішення для номера в цілому та його окремих елементів, музичний супровід, костюми та прикраси виконавців, макіяж та зачіски танцюрів, кольорові та світлові рішення, сценічні декорації. Враховуючи, що при створенні чи виконанні танцювальних номерів можуть використовуватися різні об'єкти авторських прав, танцювальні номери можуть розглядатися як складні об'єкти або результати єдиних технологій.

На думку Смирнової В. М. [20], спільними ознаками, властивими творчості будь-якого хореографа, що нерозривно пов'язані з особливостями самого хореографічного мистецтва, є:

по-перше, хореографічна мова, за допомогою якої створюються пластичні танцювальні образи і якою вони говорять з глядачем;

по-друге, відтворення на сцені явищ життя в дії, в розвитку, так як танець є мистецтвом тимчасовим і просторовим.

Смирнова В. М. також зазначає [20], що художня форма в хореографічному творі утворюється шляхом вибору танцювальних рухів і поз, що найбільш відповідають яскравості зображення. Особливості їх поєднання, ритм, відбір деталей, що характеризують образ, і інші прийоми в сукупності створюють образність хореографічної мови. При цьому хореографічна мова (хореографічна лексика) становить зовнішню форму твору, а образна система його внутрішню форму.

При цьому Смирнова В. М. вказує [20], що для визнання твору оригінальним, він повинен мати властиву саме йому образну систему і хореографічну лексику. Хореографічний образ – цілісне вираження в танці почуття і думки, людського характеру. Створити хореографічний образ – значить описати в танці дію або характер, втілити на основі правдивого вираження почуття певну ідею. Танець, позбавлений образності, зводиться до голої техніки, до безглузвих комбінацій рухів. Хореографічний образ народжується як органічний сплав різних виразних елементів, прийомів і засобів, що виникає на основі єдності людського характеру і втілює дію і ідею спектаклю. Основою хореографічного образу є текст, складений автором, але при відтворенні виконавцями цей текст отримує інтерпретацію, яка може збагачувати і поглиблювати або, навпаки, збіднювати і спотворювати хореографічний образ. Таким чином, в хореографічному творі образ – це складений автором хореографічний текст, який представляє собою композицію рухів для танцю. Даний хореографічний текст народжується в уяві його автора, втілюється в певній об'єктивній формі в твір, що ним створюється, і потім відтворюється в уяві глядача. Специфіка хореографічної образності полягає в танцювально-пластичному розвитку, а мислення образами самих танців є єдиним способом розкриття і втілення задуму хореографа. Кожному хореографу притаманне своє бачення танцювальних образів,

танцювальної композиції, цілісного образу твору, навіть якщо він створюється на одну тему і на один сюжет. Іншими словами, образи створюються за допомогою художньої мови, в якості якої в хореографії виступає сукупність рухів для танцю. Мова хореографії – це не окремі рухи, а твір в цілому [20].

Відомий радянський хореограф Н. І. Тарасов у своїй роботі «Классический танец» [21] відмічає, що основною мовленнєвою одиницею класичного танцю є поза у всьому своєму хореографічному та композиційному різноманітті.

Вищезазначений автор також вказує, що поза класичного танцю відрізняється винятковою різноманітністю прийомів виконання. Вона може входити як основний або як додатковий елемент в той чи інший рух, прийнятий школою і театром класичного балету; може відтворюватися повільно і швидко, фіксуватися довго і коротко, посилювати чи послаблювати динаміку руху. Поза може бути виконана в малій, середній або великій формі, на підлозі (*par terre*) і в повітрі (*en l'air*), без повороту, з поворотом, обертанням, із заноскою, кабриолем і т.д. [21].

Пози можуть з'єднуватися одна з одною в цілу хореографічну композицію за допомогою різних прийомів зв'язку.

Створюючи свої композиції, автор відбирає відповідну хореографію пози, яка дозволяє артисту-виконавцю найбільш повно і художньо розкрити сенс та образ сценічної дії [21, с. 3].

Під час проведення експертного дослідження, особливо коли ставиться завдання встановити факт відтворення певного твору, експерту необхідно виділити у досліджуваних об'єктах елементи, які відносяться до елементів змісту твору та елементи форми (внутрішньої та зовнішньої).

Проведене дослідження показало, що до елементів змісту хореографічних творів можуть бути віднесені: ідея, тема, сюжет твору. До елементів внутрішньої форми – художній образ, композиція, структура твору. До елементів зовнішньої форми – хореографічна мова твору (хореографічна лексика твору, стиль мовлення), тобто притаманні автору засоби і прийоми створення художніх образів, саме за допомогою яких створюються пластичні танцювальні образи.

На наш погляд, під час проведення експертизи доцільно досліджувати наступні елементи хореографічної мови твору:

- Композицію рухів, жестів, поз, міміки.
- Гармонічність рухів та поз, пластична виразність і міміка, темп і ритм руху, просторовий малюнок.
- Світло-кольорові рішення.
- Сценічні декорації, костюми, макіяж та зачіски акторів.
- Індивідуальний стиль руху (почерк рухів) тощо.

Також слід враховувати, що згідно частини 3 статті 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [5], правова охорона поширюється тільки на форму вираження твору і не поширюється на будь-які ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції, відкриття, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі. Саме тому наявність збігів у змісті творів, доволі часто ще не є свідченням наявності порушення авторських прав.

У зв'язку з тим, що правова охорона авторським правом поширюється тільки на форму вираження твору, а не його зміст, то для виявлення випадків порушення авторських прав шляхом запозичення вирішальне значення мають буквальні збіги.

Для встановлення факту повного або часткового використання хореографічного твору при створенні іншого твору експерт на стадії порівняльного дослідження проводить аналіз мовних елементів досліджуваних творів, способів їх відбору, вживання, взаємного поєднання та співвідношення. При цьому аналізуються елементи змісту та форми цих творів, зокрема особливості вираження їх внутрішньої та зовнішньої форми.

Кирсанова К. [18, с. 42] при розгляді спорів щодо хореографічних творів пропонує в якості додаткової ознаки виділяти авторський стиль, «почерк», який відрізняє хореографічну мову. Особливо, як вона зазначає, якщо мова йде про метра хореографічного мистецтва, майстра своєї справи. Ця ознака може стати тією відмітною особливістю, яка дозволить знайти в разі судового розгляду правильне рішення.

Кирсанова К. вказує [22]: «в цілому ознаки, які характеризують «авторський стиль», вже напрацьовані судовою практикою. При вирішенні спорів, судді оперують такими категоріями, що дозволяють ідентифікувати авторів хореографічних творів:

1. індивідуальний стиль руху (почерк рухів);
2. хореографічний стиль (сукупність особистих і художніх уподобань, що характеризують спосіб, манеру і зміст хореографії);
3. використовувана техніка (манера використання азбуки рухів);
4. теорія руху (модель, в основі якої лежить джерело рушійної сили танцювальних рухів);
5. культурний стиль (діяльність автора в певний часовий культурний період);
6. стилістичні підходи».

Між тим, на нашу думку, під час дослідження необхідно звертати особливу увагу на факти, що можуть свідчити про більш раннє використання іншими авторами аналогічних хореографічних елементів, та виявляти чи дійсно певна хореографічна мова, що притаманна творчості відомого автора є оригінальною.

Таким чином, у результаті проведеного дослідження встановлено, що до елементів внутрішньої форми хореографічних творів можуть бути віднесені художній образ, композиція, структура твору. До елементів зовнішньої форми – хореографічна мова твору (хореографічна лексика твору, стиль мовлення), тобто притаманні автору засоби і прийоми створення художніх образів, саме за допомогою яких створюються пластичні танцювальні образи. Під час проведення експертизи доцільно досліджувати наступні елементи хореографічної мови твору: композицію рухів, жестів, поз, міміки; гармонічність рухів та поз, пластична виразність і міміка, темп і ритм руху, просторовий малюнок; світло-кольорові рішення; сценічні декорації, костюми, макіяж та зачіски акторів; індивідуальний стиль руху (почерк рухів) тощо.

Для встановлення факту повного або часткового використання хореографічного твору при створенні іншого твору експерт на стадії

порівняльного дослідження проводить аналіз мовних елементів досліджуваних творів, способів їх відбору, вживання, взаємного поєднання та співвідношення. При цьому аналізуються елементи змісту та форми цих творів, зокрема особливості вираження їх внутрішньої та зовнішньої форми. При дослідженні звертається особлива увага на факти, які можуть свідчити про те, що аналогічні хореографічні елементи використовувалися раніше у творчості інших авторів. Також встановлюється наявність оригінальності використаної хореографічної лексики твору, засобів і прийомів створення художніх образів.

Перелік посилань

1. *Методика проведення судових експертиз літературних творів: звіт про НДР (заключ.)* МЮУ, НДЦСЕПІВ; кер. К. О. Саміров; викон.: Н. В. Кісіль [та ін.]. № ДР 0109U003647. Київ, 2011. 92 с.

2. *Методологічні основи судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності: звіт про НДР (заключ.)* МЮУ, КНДІСЕ, ХНДІСЕ; кер. Г. В. Прохоров-Лукін; викон.: А. В. Андрєєва [та ін.]. № ДР 0104U003403. Київ, 2006. 290 с.

3. *Кісіль Н. В.* Теоретичні та методологічні основи судової експертизи літературних та художніх творів як об'єктів авторського права. *Криміналістика і судова експертиза: міжвід. наук.-метод. зб.* Київ, 2016. Вип. 61. С. 478–487.

4. *Єдиний реєстр судових рішень.* URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Page/1> (дата звернення 25.03.2019).

5. *Про авторське право і суміжні права:* закон України від 23 груд. 1993 р. № 3792-

References

1. *Metodyka provedennia sudovykh ekspertyz literaturnykh tvoriv: zvit pro NDR (zakliuch.)* MYuU, NDTsSEPIV; ker. K. O. Samirov; vykon.: N. V. Kisil [ta in.]. No DR 0109U003647 [Methodology for conducting forensic examinations of literary works: report on research work (concluding) of MYuU, NDTsSEPIV; performed by K. O. Samirov; executed: N.V. Kisil [and others.]]. Kyiv, 2011. 92 p.

2. *Metodolohichni osnovy sudovoi ekspertyzy obektiv intelektualnoi vlasnosti: zvit pro NDR (zaklyuch.)* MYuU, KNDISE, KHNDSISE; ker. H. V. Prohorov-Lukin; vykon.: A. V. Andriieva [ta in.]. No DR 0104U003403 [Methodological foundations of forensic examination of intellectual property objects: report on research work (concluding) of MYuU, KNDISE, KhNSISE; headed by H. V. Prokhorov-Lukin; executed: A.V. Andriieva [and others.]. No. DR 0104U003403]. Kyiv, 2006. 290 p.

3. *Kisil, N. V.* (2016). Teoretychni ta metodolohichni osnovy sudovoi ekspertyzy literaturnykh ta khudozhnikh tvoriv yak obektiv avtorskoho prava [Theoretical and methodological foundations of forensic examination of literary and artistic works as objects of copyright]. *Kryminalistyka i sudova ekspertyza: mizhvid. nauk.-metod. zb.* [Criminalistics and forensic examination: interdepartmental scientific and methodical collection]. Kyiv, Issue 61. pp. 478–487.

4. *Edynyi reiestr sudovykh rishen* [Unified Registry of Judgments]. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Page/1> (application date 25.03.2019).

5. *Pro avtorske pravo i sumizhni prava:* zakon Ukrainy vid 23 grud. 1993 r. No 3792-

XII. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 13. Ст. 64.

6. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. Зібрання чинних міжнародних договорів України. 2006. № 5. Ст. 1247.

7. Орлюк О. П., Андрощук Г. О., Бутнік-Сіверський О. Б. Право інтелектуальної власності: акад. курс: підруч. та ін.; Київ, 2007. 696 с.

8. Право інтелектуальної власності: наук.-практ. коментар до Цивільного кодексу України. Київ, 2006. 432 с.

9. Смирнова В. М. Хореографическое произведение как объект авторского права. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/horeograficheskoe-proizvedenie-kak-obekt-avtorskogo-prava>. (дата звернення 20.03.2019).

10. Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав». Постанова Пленуму Верховного суду України № 5 від 04.06.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10>. (дата звернення 20.03.2019).

11. Ионас В. Я. Произведения творчества в гражданском праве. Москва, 1972. 168 с.

12. Словник української мови: [в 11 т.]. Київ: Наук. думка, 1974. Т. 5. 840 с.

XII [On Copyright and Related Rights: Law of Ukraine of December 23. 1993 No 3792-XII]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1994. No 13. St. 64 [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1994. No. 13. Art. 64]

6. *Bernska konventsiiia pro okhoronu literaturnykh i khudozhnykh tvoriv* [Berne Convention on the Protection of Literary and Artistic Works]. *Zibrannia chynnykh mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy*. 2006. No 5. St. 1247 [Collection of current international treaties of Ukraine. 2006. No. 5. Art. 1247].

7. Orliuk, O. P., Androshchuk, H. O., Butnik-Siverskyi, O. B. (2007). *Pravo intelektualnoi vlasnosti: akad. kurs: pidruch. ta in.* [Intellectual Property Right: acad. course: a textbook]. Kyiv, 696 p.

8. *Pravo intelektualnoi vlasnosti: nauk.-prakt. komentar do Tsyvilnoho kodeksu Ukrainy* [Intellectual Property Law: Sciences. Pract. Commentary on the Civil Code of Ukraine]. Kyiv, 2006. 432 p.

9. Smirnova, V. M. *Khoreograficheskoe proizvedenie kak obekt avtorskoho prava* [Choreographic work as an object of copyright]. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/horeograficheskoe-proizvedenie-kak-obekt-avtorskogo-prava>. (application date 20.03.2019).

10. *Pro zastosuvannia sudamy norm zakonodavstva u spravakh pro zakhyst avtorskoho prava i sumizhnykh prav*. *Postanova Plenumu Verkhovnoho sudu Ukrainy № 5 vid 04.06.2010* [On the application by courts of the norms of the legislation in matters of protection of copyright and related rights. Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine No. 5 dated 04.06.2010.]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005700-10>. (application date 20.03.2019).

11. Ionas, V. Ya. (1972). *Proizvedeniia tvorchestva v grazhdanskom prave* [Works of art in civil law]. Moscow, 168 p.

12. *Slovnnyk ukrainskoi movy: [v 11 t.]* [Dictionary of the Ukrainian language: [in 11 volumes]]. Kyiv: Naukova dumka, 1974. Vol. 5. 840 p.

13. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* (з дод., допов. та CD). Київ, Ірпін, 2005. 1728 с.

13. *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* (z dod., dopov. ta CD) [Comprehensive explanatory dictionary of contemporary Ukrainian language (with annexes, add., and CD)]. Kyiv, Irpin, 2005. 1728 p.

14. Мельников В. Толкование судами понятия «оригинальное произведение». *Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права*, 2008. № 9. С. 46–53.

14. Melnikov, V. (2008). Tolkovanie sudami ponyatiia «originalnoe proizvedenie» [Interpretation by courts of the concept 'original work']. *Intellektualnaia sobstvennost. Avtorskoe pravo i smezhnye prava* [Intellectual property. Copyright and Related Rights] No 9. pp. 46–53.

15. *Енциклопедія інтелектуальної власності* / за ред. проф. П. П. Крайнева. Київ, 2012. 660 с.

15. *Entsyklopediia intelektualnoi vlasnosti* / za red. prof. P. P. Krainieva [Encyclopedia of Intellectual Property / ed. prof. P. P. Krainev.]. Kyiv, 2012. 660 p.

16. Санченко О. І. Хореографічний твір як об'єкт авторського права. Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 25-26 жовт. 2013 р.). Херсон, 2013. 164 с.

16. Sanchenko, O. I. (2013). Khoreohrafichnyi tvir yak ob'iekt avtorskoho prava. Prioritetni napriamky rozvytku pravovoi systemy Ukrainy: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Donetsk, 25-26 zhovt. 2013 r.) [Choreographic work as an object of copyright. Priority directions of the development of the legal system of Ukraine: materials of the international scientific practical conf. (Donetsk, October 25-26, 2013)] Kherson, 164 c.

17. Кондратьева Е. Проблемы правового регулирования отдельных объектов авторских прав. *Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права*. 2011. № 3. С. 22–29.

17. Kondrateva, E. (2011). Problemy pravovogo regulirovaniia otdelnykh ob'ektov avtorskikh prav [Problems of legal regulation of certain objects of copyright]. *Intellektualnaia sobstvennost. Avtorskoe pravo i smezhnye prava* No 3. pp. 22–29.

18. Кирсанова К. Право и танец: что? где? когда? // *Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права*. 2011. № 5. С. 60–66.

18. Kirsanova, K. (2011). Pravo i tanets: chto? gde? kogda? [Law and dance: what? where? when?] // *Intellektualnaia sobstvennost. Avtorskoe pravo i smezhnye prava* [Intellectual property. Copyright and related rights]. No 5. pp. 60–66.

19. Брумштейн Ю., Аксенова Ю. Танцевальные номера: анализ особенностей с позиции авторского и смежных прав. *Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права*. 2011. № 8. С. 3–18.

19. Brumshtein, Yu., Aksenova, Yu. (2011). Tantsevalnye nomera: analiz osobennostei s pozitsii avtorskogo i smezhnykh prav [Dance performances: analysis of features from the point of view of copyright and related rights]. *Intellektualnaia sobstvennost. Avtorskoe pravo i smezhnye prava*. [Intellectual property. Copyright and related rights.] No 8. pp. 3–18.

20. Смирнова В. М. Хореографическое

20. Smirnova, V. M. (2011).

произведение как объект авторского права. *Журнал российского права*. 2011. № 12. С. 102–111.

Khoreograficheskoe proizvedenie kak obekt avtorskogo prava [Choreographic work as an object of copyright]. *Zhurnal rossiyskogo prava* [Journal of Russian law] No 12. pp. 102–111.

21. Тарасов Н. И. Классический танец. Москва, 1971. С. 3.

21. Tarasov, N. I. (1971). Klassicheskiy tanets [Classic dance]. Moscow, p. 3.

22. Кирсанова К. Хореографическое произведение, его постановка и исполнение как объекты интеллектуальных прав. *Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права*. № 12. 2012. С. 35–43.

22. Kirsanova, K. (2012). Khoreograficheskoe proizvedenie, ego postanovka i ispolnenie kak obekty intellektualnykh prav [Choreographic works, its formulation and performance as objects of intellectual rights]. *Intellektualnaya sobstvennost. Avtorskoe pravo i smezhnye prava* [Intellectual property. Copyright and related rights] No12. pp. 35–43.

ХОРЕОГРАФИЧЕСКИЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ КАК ОБЪЕКТЫ СУДЕБНОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ: ОСНОВНЫЕ ПРИЗНАКИ И ПОДХОДЫ К РЕШЕНИЮ ЭКСПЕРТНЫХ ЗАДАЧ

Н. В. Кисиль

Целью исследования было проанализировать признаки, присущие хореографическим произведениям, как объектам авторского права. Рассмотреть какие элементы хореографических произведений можно отнести к содержанию, а какие к внутренней и внешней форме, а также предложить подходы к решению определенных экспертных задач. Выявление основных признаков хореографических произведений имеет особую актуальность для методического обеспечения судебно-экспертной деятельности.

Установлено, что основными задачами судебной экспертизы хореографических произведений являются: определение в объекте исследования признаков объекта авторского права; определение в объекте исследования или его части признаков оригинальности и творческого характера; установление факта воспроизведения хореографического произведения; установление способа его использования или переработки.

Результаты проведенного исследования свидетельствуют о том, что к элементам внутренней формы хореографических произведений могут быть отнесены художественный образ, композиция, структура произведения. К элементам внешней формы – хореографический язык произведения (хореографическая лексика произведения, стиль речи), то есть присущие автору средства и приемы создания художественных образов, с помощью которых создаются пластические танцевальные образы.

При проведении экспертизы целесообразно исследовать следующие элементы хореографического языка произведения: композицию движений, жестов, поз, мимики; гармоничность движений и поз, пластическую выразительность и мимику, темп и ритм движения, пространственный рисунок; световые и цветовые решения; сценические декорации, костюмы, макияж и прически актеров; индивидуальный стиль движения (почерк движений) и т.д.

При установлении факта полного или частичного использования хореографического произведения эксперт на стадии сравнительного исследо-

вания проводит анализ языковых элементов исследуемых произведений, способов их отбора, употребления, взаимного сочетания и соотношения. При этом анализируются элементы содержания и формы этих произведений, в частности, особенности выражения их внутренней и внешней формы.

В процессе исследования обращается особое внимание на факты, которые могут свидетельствовать о более раннем использовании другими авторами аналогичных хореографических элементов. Также устанавливается наличие оригинальности использованной хореографической лексики произведения, средств и приёмов создания художественных образов.

Ключевые слова: хореографические произведения, формы произведения, экспертная практика, объекты авторского права.

CHOREOGRAPHIC WORKS AS OBJECTS OF FORENSIC EXPERTISE: KEY FEATURES AND APPROACHES TO SOLVING EXPERT TASKS

N. Kisil

A research aim was to investigate signs peculiar to choreographic works, as objects of copyright. Will consider, what elements of choreographic results can be attributed to maintenance, and also internal and external forms, and also to offer approach to the decision of set certain tasks. Identification of the main features of choreographic works has a special relevance for the methodological provision of forensic expert activity.

It was established that the main tasks of the forensic expertise of choreographic works are: the definition of the object of copyright law in the object of research; definition in the object of the research or its part of signs of originality and creative nature; establishing the fact of reproduction of a choreographic work; establishing a method for its use or processing.

The results of the conducted research indicate that the elements of the internal form of choreographic works may include the artistic image, composition, structure of the work. The elements of the external form – the choreographic work of the work (choreographic vocabulary of the work, style of speech), that is, the author's own means and techniques of creating artistic images, with which plastic dance images are created.

During realization of expertise it is expedient to investigate the next elements of choreographic language works: composition of motions, gestures, poses, mimicry; harmoniousness of motions and poses, plastic expressiveness and mimicry, rate and rhythm of motion, spatial picture; light and colour decisions; stage sceneries, suits, make-up and hair-dos of actors; individual style of motion (handwriting of motions) etc.

At establishment of fact of the complete or partial use of choreographic work an expert on the stage of comparative research conducts the analysis of language elements of the investigated works, methods of their selection, use, mutual combination and correlation. The elements of maintenance and form of these works are thus analysed, in particular, features of expression of their internal and external form.

In the process of research the special attention applies on facts that can testify to more early use by other authors of analogical choreographic elements. It also establishes the originality of the used choreographic vocabulary of the work, means and methods of creating artistic images.

Key words: choreographic works, forms of work, expert practice, objects of copyright.